

Allmänna bestämmelser för leverans av varor (utan montage) till offentlig sektor

ALOS 05

Dessa bestämmelser har utarbetats av Sveriges Kommuner och Landsting i samråd med Försvarmakten, Statskontoret, Svensk Handel, Maskinleverantörerna, Teknikföretagen, Sjukvårdens leverantörsförening och Sveriges Offentliga Inköpare.

Avtalets omfattning

1. Bestämmelserna i ALOS 05 avses att användas vid leverans av såväl standardvara som specialtillverkad vara till offentlig sektor. Det kan användas vid såväl enstaka köp som vid ramavtal. ALOS 05 är inte avsett att användas när beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet.

Kontroll och provning före leverans

2. Om köparen så begär, skall säljaren tillhandahålla tidsplan för konstruktion, materialanskaffning, tillverkning och provning. Köparen har rätt att bevaka hur tidsplanen följs. Köparen har även rätt till de upplysningar som behövs för att bedöma varans kvalitet, om företagshemligheter därigenom inte röjs.

3. Skall varan tillverkas för köparen, har köparen rätt att hos säljaren under tillverkningen i skälig omfattning kontrollera godsets kvalitet med tre dagars varsel.

Leveransklausul

4. Leverans skall ske "levererat förtullat" (DDP, enligt Incoterms 2000). Säljaren skall även ordna transport och lossa varan från anländande transportmedel på av köparen anvisad plats. Om leveransplats inte angivits i avtalet skall varan levereras från säljarens fabrik eller lager (Ex Works, enligt Incoterms 2000).

Leveranstid

5. Leverans skall ske på den tid eller inom den tidsrymd som anges i avtalet. Om leveranstid inte avtalats skall varan avlämnas inom skälig tid från köp eller avrop.

6. Leverans får inte, utan köparens godkännande, ske tidigare än vad som överenskommit i avtalet.

Leveransförsening och vite

7. Om säljaren finner det sannolikt att säljaren inte kan hålla avtalad leveranstid skall säljaren utan dröjsmål skriftligen meddela köparen detta samt ange orsakerna till förseningen och den tidpunkt då leverans beräknas ske.

8. Om leveransförsening beror på händelse som anges i punkten 25 eller på köparen eller något förhållande på dennes sida skall avtalad leveranstid förlängas med den tid som kan anses skälig.

9. Avlämnas inte varan i rätt tid har köparen rätt till vite. Vite skall utgå för varje påbörjad sjudagarsperiod som förseningen varar med .....% av värdet av den del av varan som till följd av förseningen inte kunnat tas i avsett bruk. Dock skall vitet i sin helhet inte överstiga .....% av sagda värde.

Om parterna inte avtalat om något vitesbelopp ovan gäller att vite skall utgå för varje påbörjad sjudagarsperiod som förseningen varar med 1% av värdet av den del av varan som till

följd av förseningen inte kunnat tas i avsett bruk. Dock skall vitet i sin helhet inte överstiga 10% av sagda värde.

10. Köparen får häva köpet om leveransförseningen är av väsentlig betydelse för köparen och säljaren insett eller bort insett detta.

Köparen får vidare häva köpet om köparen är berättigad till maximalt vite enligt punkt 9 och därefter skriftligen kräver leverans inom en sista skälig frist, som inte får vara kortare än en vecka och säljaren inte levererar inom fristen, såvida inte denna underlåtenhet beror på någon omständighet som köparen bär ansvaret för.

Hävning enligt första och andra stycket får avse den del av leveransen som köparen på grund av förseningen inte kan använda.

Skall leverans ske i olika poster får köparen häva avtalet i dess helhet om avtalsbrottet är av väsentlig betydelse för köparen vad avser hela avtalet och säljaren insett eller bort insett detta.

11. Hävs avtalet helt eller delvis har köparen, utöver vite enligt punkten 10, rätt till ersättning för skada (skadestånd). Från skadeståndet skall avräknas upplupet vite avseende tiden fram till hävningen. Skadeståndet omfattar inte ersättning för indirekta förluster såvida inte grov vårdslöshet ligger säljaren till last. Om inte annat avtalats kan skadeståndet för leveransförsening uppgå till högst 20% av priset i den del som hävningen avser.

Köparens försening

12. Om köparen finner det sannolikt att han inte kommer att kunna ta emot varan på avtalad tid, skall han utan dröjsmål skriftligen anmäla detta till säljaren samt ange orsaken till förseningen och den tidpunkt då mottagandet beräknas kunna ske.

13. Om köparen inte tar emot varan på avtalad tid och detta inte beror på händelser som anges i punkten 25 eller på säljaren, är köparen skyldig att erlagga betalning i enlighet med avtalet som om varan i fråga hade levererats. Säljaren skall då, på köparens risk och bekostnad tillse att varan lagras. Om köparen så begär, skall säljaren också försäkra varan på köparens bekostnad.

Pris

14. Om inte annat skriftligen avtalats, skall överenskomna priser vara fasta och inte indexreglerade samt inkludera varuemballage.

Angivet pris innefattar inte mervärdesskatt.

Betalning

15. Betalning skall erläggas enligt de villkor som överenskommit mellan parterna.

16. Säljaren skall utställa och sända faktura på det sätt som avtalats. I fakturan skall mervärdesskatt och eventuella rabatter anges särskilt. Dessutom skall fakturan innehålla de uppgifter som köparen behöver för att kunna identifiera levererad vara samt de uppgifter som i övrigt krävs enligt lag.

17. Om fakturan är utställd i pappersform skall köparen betala fakturan senast trettio dagar efter det att den mottagits. Vid elektronisk fakturering skall köparen betala fakturan senast trettio dagar från att den utställts.

Om parterna avtalat att köparen skall utställa faktura, s.k. självfakturering, skall köparen betala fakturan senast trettio dagar efter det att avräkningsnota eller liknande kvittens sänts till säljaren.

18. Faktureringsavgift eller motsvarande avgift får inte debiteras. Påminnelseavgift får debiteras.

Vid försenad betalning utgår dröjsmålsränta enligt räntelagen.

Betalning innebär inte godkännande av varan.

Fel i varan

19. För fel i varan som beror på bristfälligheter i konstruktion, material, tillverkning eller som består i att varan i övrigt inte uppfyller avtalade egenskaper ansvarar säljaren enligt nedanstående regler.

Säljaren har samma ansvar för underleverantörs material och arbete som för eget. Säljarens ansvar omfattar inte fel som beror på material som köparen tillhandahållit eller på konstruktion som denne föreskrivit, om inte säljaren upptäckt eller bort upptäcka felet.

Säljarens ansvar omfattar inte fel orsakade av omständigheter som tillkommit efter att risken för varan gått över på köparen. Ansvaret omfattar således inte fel som orsakas av bland annat bristfälligt underhåll, felaktig lagring eller oriktig montering från köparens sida, ändringar utan säljarens skriftliga medgivande, normal förslitning eller försämring eller genom köparens försorg genomförda reparationer. Säljaren ansvarar dock för fel som uppstått till följd av att säljarens instruktioner varit bristfälliga.

Säljaren skall ansvara för skador som omlevererade eller reparerade delar orsakar på andra delar av vara.

20. Ett fel som visar sig inom ett år efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid avlämnandet om inte säljaren kan visa annat eller detta är oförenligt med varans eller felets art. På motsvarande sätt gäller att fel, som visar sig inom ett år på vara eller del av vara som bytts ut eller reparerats, skall anses ha funnits när reparationen eller utbytet avslutades.

Om varan till följd av fel enligt punkten 19 är obrukbar i mer än en månad, förlängs ovan angivna tider med den tid som varan varit obrukbar.

Oavsett vad som ovan angetts förlorar köparen rätten att åberopa fel om han inte reklamerar felet inom två år från den ursprungliga leveranstidpunkten.

21. Köparen skall inom skälig tid från det att denne upptäckt eller bort upptäcka felet meddela säljaren om att fel i varan föreligger. Underlåter han detta förlorar han rätten att åberopa felet.

Efter det att säljaren från köparen fått meddelande om fel som avses i p. 19 skall säljaren avhjälpa felet eller företa omleverans med den skyndsamhet som omständigheterna påkallar. Köparen har rätt att erhålla omleverans om felet är väsentligt för honom och säljaren insett eller bort inse detta och omleve-

rans kan ske utan olägenhet för säljaren.

Skall felet avhjälpas och är felet av sådan art att det inte är lämpligt att avhjälpandet sker på uppställningsplatsen, skall köparen på säljarens begäran och bekostnad underlätta arbetets utförande genom att för utbyte eller reparation återsända felaktig vara eller del av vara till säljaren.

22. Uppfyller inte säljaren sina förpliktelser enligt punkt 21, får köparen skriftligen ge honom en skälig slutlig frist för detta. Har inte säljaren uppfyllt sina förpliktelser inom tidsfristen får köparen efter eget val:

- låta utföra nödvändiga reparationer och/eller framställa nya delar på säljarens risk och bekostnad, förutsatt att köparen därvid förfar med omdöme, eller
- kräva och erhålla sådant prisavdrag som svarar mot felet.

Om felet efter åtgärd enligt punkten a. kvarstår men ej är väsentligt har köparen rätt att kräva och erhålla prisavdrag som svarar mot felet.

Är felet väsentligt får köparen i stället häva avtalet genom ett skriftligt meddelande till säljaren. Köparen får också häva köpet om felet efter åtgärd som nämns under punkten a. alltså är väsentligt. Vid hävning har köparen rätt till ersättning för den skada han lidit. Ersättningen skall dock inte uppgå till mer än 20% av det avtalade priset, och omfattar inte ersättning för indirekt förlust.

23. Säljaren har inte något ansvar för fel utöver vad som föreskrivs i punkterna 19–22, såvida inte grov vårdslöshet ligger säljaren till last.

24. Vad som angetts i punkterna 19–23 om fel i varan skall i tillämpliga delar gälla där varan inte uppgår till avtalad kvantitet, men säljaren, efter vad köparen måste anta, anser sig ha fullgjort sitt åtagande.

Befrielsegrund (force majeure)

25. Part är befriad från sina åtaganden om denne visar att det inträffat ett hinder utanför dennes kontroll som denne inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följderna denne inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror dröjsmålet på någon som part anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, är parten fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt första stycket. Detsamma gäller om dröjsmålet beror på en leverantör som säljaren har anlitat eller någon annan i tidigare säljled.

För att part skall ha rätt att göra gällande befrielsegrund enligt ovan skall denne utan dröjsmål underrätta motparten om uppkomsten därav, liksom om dess upphörande.

Part skall informera motparten om när fullgörande beräknas kunna ske.

Vid force majeure hos köparen skall köparen ersätta säljaren för de merkostnader som säljaren får vidkännas för att säkra och skydda varan.

26. Oavsett vad som i övrigt gäller enligt ALOS 05, får vardera parten frånträda avtalet genom skriftligt meddelande till andra parten, om avtalets fullgörande försenas mer än tre månader av befrielsegrund enligt punkt 25.

Tvist

27. Tvist mellan köparen och säljaren skall avgöras av svensk domstol med tillämpning av svensk rätt.

Kommentarer till ALOS 05

Dessa kommentarer är avsedda att underlätta användningen av ALOS 05. De förklarar vissa frågor i anslutning till bestämmelserna men är inte en del av själva avtalet. I de fall då avtalet inte reglerar uppkommen situation skall köplagens regler gälla.

1. Avtalet är inte avsett att användas när beställaren tillhandahåller en väsentlig del av det fysiska materialet.

3. Med tre dagars varsel avses tre arbetsdagar.
Denna punkt reglerar inte provdrift, som måste avtalas separat.

4. Leveransklausuler skall tolkas enligt Incoterms 2000 (Internationella Handelskammarens regler för tolkning av leveransklausuler). DDP (delivered duty paid) är ett Incoterms-begrepp och avser att leveransen skall, om så avtalats, ske dit köparen begärt. Risken för varan övergår när säljaren levererat varan till i avtalet angiven plats. Det är lämpligt att köparen tillser att varan kvitteras på t.ex. en följesedel.

Med termen "fritt säljarens fabrik" eller "Ex works", avses att risken och kostnaderna för transporten åvilar köparen. Säljarens skyldigheter inskränker sig till att hålla varan redo på sin fabrik eller lager. Risken övergår när varan hålls avskild för köparen.

7. Leveransförsening från säljarens sida föreligger när leveransdag inte överensstämmer med avtalad tidpunkt för leverans.

Med begreppet skriftligen avses även meddelanden i elektronisk form.

9. Vite är ett på förhand bestämt skadestånd. Det är således tillräckligt att säljaren är ansvarig för en försening för att avtalat vite skall betalas. Köparen behöver alltså inte bevisa vilken skada han lidit. Vitet räknas på priset ex. moms. Om parterna *inte* vill att förseningsvite skall utgå måste avtalet fyllas i med 0%.

10. För att bedöma om dröjsmålet är av väsentlig betydelse för köparen krävs att man gör en individuell bedömning. Prövningen är objektiv. Detta innebär att köparen i det enskilda fallet har ett såväl påtagligt som befogat hävningsintresse. Vid bedömningen beaktas t.ex. typ av köp (stapelvara eller specialgoods) varans art, avvikelens storlek i förhållande till en felfri leverans.

Köparen har också rätt att häva avtalet då maximalt vite utgått. Någon väsentlighetsbedömning behöver då inte göras. Om varan inte kommer köparen tillhanda inom avtalad tid och maximalt vite löpt ut skall köparen meddela säljaren skriftligt att han avser häva köpet. Köparen har dock inte rätt att häva avtalet förrän han skriftligen givit säljaren en slutlig frist, vilken inte får vara kortare än en vecka. Innan köparen meddelar säljaren detta måste det maximala vitet ha löpt ut. Orsaken till detta är att parterna inte skall förhålla sig passiva i relationen till varandra. Säljaren skall enligt punkten 7 underrätta köparen om han inte kan hålla avtalad leveranstid. Om leveransförseningen är av väsentlig betydelse för köparen skall säljaren informeras om detta. Avtalet kan då hävas på denna grund, även om inte maximalt vite löpt ut.

11. Med indirekt förlust avses

1. förlust till följd av minskning eller bortfall av produktion eller omsättning,
2. annan förlust till följd av att varan inte kan utnyttjas på avsett sätt,
3. utebliven vinst till följd av att ett avtal med tredje man har fallit bort eller inte har blivit riktigt uppfyllt, och
4. annan liknande förlust, om den varit svår att förutse.

Det finns ingen entydig tolkning av begreppet "grov vårdslöshet". Enligt rättspraxis anses grov vårdslöshet föreligga vid ett brottsligt förfarande eller när säljaren har en medveten insikt om allvarlig skaderisk.

Ökade produktionskostnader får som regel anses vara direkt förlust och således skadeståndgrundande.

Det finns möjlighet att avtala om en högre skadeståndsgrens än de 20% som anges i avtalet. Om t.ex. täckningsköp kan bli aktuellt och ett sådant kan förväntas medföra högre kostnader kan det vara lämpligt att höja skadeståndet. Om parterna avtalar att säljaren, vid försenad leverans enligt p 11, kan komma att få betala mer än 20% av köpeskillingen i vite så bör även beloppsgränsen för skadestånd höjas.

ALOS 05 har för normalfallet satt en skadeståndsgrens om 20% eftersom höga skadeståndsmöjligheter är kostnadsdrivande.

16. Faktura kan utställas i pappersform eller i elektronisk form. Offentlig sektor har benämnt sin uppsättning standarder för elektronisk handel (order, faktura m.fl. elektroniska meddelanden) som SFTI (Single Face to Industry).

Köpare och säljare kan avtala om elektronisk fakturering. Inga formkrav ställs. För mer omfattande elektronisk handel rekommenderas att EDI-avtal ingås (avtal om utväxling av elektroniska meddelanden). Svenskt standardavtal finns, AB EDI 2004.

17. SFTI standarden för elektronisk handel anvisar att förfallodag beräknas utifrån fakturans utställsedag. Fakturans ankomstdag är okänd för leverantörens system, om förfalldag baseras på detta datum ger säljarens system ett osäkert underlag för bevakning av betalningar. Inför man av något skäl avtalsvillkor som skapar osäkerhet i systemet avstår man samtidigt från effektiv maskinell kontroll och därmed begränsas också den eftersträfvade rationaliseringen med elektronisk handel. Att ha i åtanke härvid är att utställsedatum och mottagningsdatum oftast är de samma. Självfakturering innebär att köparen skapar fakturan istället för att säljaren gör det. Självfakturering används, om parterna så avtalat, vid väl definierade produkter där priserna är överenskomna och uppdaterade i köparens system.

18. Påminnelseavgift får debiteras enligt lag (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. och förordning (1981:1057) om ersättning för inkassokostnader m.m.

19. Fel föreligger när leveransen avviker från avtalad specifikation, dvs. art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning skall överensstämma med vad som följer av avtalet.

20–22. Enligt ALOS 05 föreligger det en presumtion för att en bristande avtalsenlighet som visar sig inom ett år från avlämnandet eller avhjälpandet av en vara har funnits vid tidpunkten för leveransen. Presumtionen skall inte gälla när den är oförenlig med varans eller felets art. Det skall dessutom vara möjligt att omkullkasta presumtionen genom att bevisa motsatsen. Vidare skall rätten att reklamera upphöra efter två år, om inte längre reklamations- eller garantitider eller liknande utfästelser avtalats mellan parterna. Om parterna avtalat en längre presumtionstid/garantitid är det viktigt att parterna även reglerar en förlängd reklamationsfrist. Om så inte är fallet kan köparens möjligheter att utnyttja förlängda presumtionstider/garantitider gå förlorad.

Parterna kan överväga kortare reklamations- och presumtionstider för att påverka pris och andra villkor.

Säljarens åtagande är att leverera en felfri vara. Om fel påtalas skall säljaren skyndsamt vidta den åtgärd som omständigheterna påkallar. Att i detta fall ange en tidsgräns låter sig inte göras eftersom omständigheterna varierar. Om det är mycket viktigt att eventuella fel åtgärdas omedelbart bör detta avtalas separat.

Huvudregeln är dock att säljaren avgör hur felet skall avhjälpas. Köparens rätt att begära omleverans begränsar sig till de situationer där felet är av väsentlig betydelse för köparen och säljaren insåg eller bort inse detta och att omleverans kan ske utan olägenhet för säljaren. Vid köp av specialtillverkad vara torde reparation eller utbytande av delar vara det som kan komma ifråga.

24. I de fall då varan inte uppgår till avtalad kvantitet men, efter vad köparen måste anta, säljaren är i god tro, dvs. att säljaren trodde att varan levererats till fullo, skall detta bedömas som fel i varan och inte som leveransförsening.

25. Exempel på befrielsegrunder är arbetskonflikt och varje annan *omständighet som part inte kan råda över* såsom eldsvåda, krig, mobilisering och oförutsedda militärinkallelser av motsvarande omfattning, rekvisition, beslag, valuta- och handelsrestriktioner, uppror eller upplopp, energikris och naturkatastrofer.